



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Facilis Et Succincta S.S. Canonum Doctrina

Pirhing, Ehrenreich

Dilingæ, 1690

Sectio IV. De subretione rescriptorum, & aliis modis, quibus rescripta vitiantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61641)

ricam in tali Rescripto positam, sufficienter derogetur.

Resp. 2. Non valere Rescriptum ad lites ab excommunicato (inhabili ad litigandum) impetratum, si nulla excommunicationis in eo fiat mentio *c. dilectus. 26. b. t.* junctâ *Gloss. V. Excommunicationis*, ex quo *c.* etiam illud habetur, quod non valeat Rescriptum ab eo impetratum, qui à iudice suâ possessione dejectus est, à beneficio v. g. amotus, si ad restitutionem hoc concedatur, & tamen nulla mentio fuerit facta de causa amotionis: cum enim pro iudice judicialiter procedente stet præsumptio, quod iuste processerit, consequenter interdictum possessorum recuperandæ contra illa locum non habet, nisi causa amotionis prius examinetur, prout etiam *Gloss.* habet in *relat. c. V. viribus carere.*

Resp. 3. In Rescripto impetrato in causa, quæ communis est Prælato & Conventui, quamvis sermè consuetum sit, ut fiat mentio ipsius etiam conventui, absolutè tamen necessarium hoc non est, prout sumitur ex *c. edoceri. 21. b. t.* cum enim Prælato rerum talium seu bonorum communium libera administratio competat, consequenter pro talibus rebus in iudicio ille agere potest, & Rescriptum contra ipsum impetratum (cæteris paribus) valebit, etiam si nulla Conventus facta fuerit mentio.

Resp. 4. In Rescripto gratiæ beneficiæ, dato pro eo, ad idem beneficium obtinendum, in quod per vim prius se intruserat, vel quod per Laicam potestatem acceperat, violentæ intrusionis, aut non Canonici affectationis mentionem fieri debere; aliàs Rescriptum & dependens

ab eo facta inhabili collatio nulla forent, eo quod tacita fuerit veritas, quam si cognovisset Pontifex, vel omnino non rescripisset ad hoc beneficium, vel saltem non tali modo.

SECTIO IV.

De subreptione rescriptorum, & aliis modis, quibus rescripta vitiantur.

§. I.

An ob subreptionem vitientur Rescripta ipso iure seu facto, & ob quas causas fiant obreptitia?

SI propriè & rigidè loqui velimus, alia Rescripta dicuntur subreptitia, alia obreptitia: *Subreptitiè obrenta* dicuntur, quæ obtinentur tacitâ veritate, de jure vel consuetudine aut stylo Curie necessariò, & substantialiter exprimenda; *Obreptitiè obrenta* dicuntur illa, quæ narrata falsitate circa causam motivam, aut aliud substantialiter requisitum obtinentur; quia tamen communis usus hodie loquendi hæc duo nomina confundit, neque nobis vitio verti poterit, si sine singulari vocum harum discrimine de vitiis rescriptorum loquamur.

Ad hujus proinde §. quæstionem respondendo, an scilicet ob subreptionem vitientur rescripta ipso iure seu facto, dicendum videtur, quod rescripta beneficialia, & quæcunque alia gratiosa, ipso jure nulla sint, si sub aut obreptitiè impetratæ fuerint *c. ad audientiam 31. b. t.* & *Clement. 1. de præbend.* Rescripta verò ad lites ordinariè quidem, & communi-

ter non sint ipso jure irrita, ope tamen exceptionis ab adversario elidi possint *c. si autem. 9. & c. plerumque 23. h. t.* Cùm enim in casu rescripti beneficiæ aut gratiæ, non sit pars, quæ contra illud excipere possit, sit autem in casu rescripti ad lites, consequenter in illo casu, cessante provisione hominis, debuit providere lex, ne diu detineat beneficium illegitimè obtentum ille, qui per rescriptum subreptionis obtentum illud acquisivit, contrarium verò dicendum fuerat in casu rescripti subreptionis obtenti ad lites.

§. II.

An & quomodo Rescripta fiant obreptitia, si per dolum sint impetrata?

Si obreptio dolosa commissæ sit in rescripto, sive tacite, sive aperte, sive exprimitur falsum (substantiale & essentiali) totum rescriptum, quo ad omnes partes in eo contentas sit irritum (saltem ope exceptionis, si rescriptum ad lites fuerit) ita ut Judex in eo datus non debeat, si ob- aut subreptio talis ei probata fuerit, vel notoria sit ex facti evidentia, nec possit de causa principali, ne quidem secundum formam juris communis cognoscere, quamvis Princeps, si dolum non intervenisset, adhuc, saltem secundum formam, & terminos juris communis rescripturus fuisset: prout habetur expressè in *c. super literis. 20. h. t.* & patet etiam ex *c. sedes. 15. & c. ex tenore. 16. h. t.* (ne fraus sua alicui Patrocinetur) nisi subreptio talis per dolum commissæ, nec substantiæ rescripti ad lites oblit, quæ in jurisdictione delegata consistit, nec formæ

rescripti, quæ est ipse modus procedendi judici delegato præscriptus, nec alicujus alterius, quod per se & intrinsicè ad causam commissam pertinet, causa fuerit, cùm ex fraude taliter commissæ nullum commodum sentiat mendax precator; vel nisi non tam impetrans, qui verum proposuit, quàm curialis seu sollicitator, aut scriptor fraudem commiserit, cùm in tali casu non impetrans, qui verum proposuit, in culpa sit, sed sollicitator talis; vel de veritate precum tantum, & articulo subreptionis cognoscat Judex in tali rescripto datus, quod facere potest.

§. III.

An & quomodo ob subreptionem vitentur Rescripta obtenta per simplicitatem vel ignorantiam?

Si subreptio non dolosa fuerit, sed ex simplicitate, vel ignorantia, etiam crassa, fuerit commissæ, sive per expressionem falsi, sive per suppressionem veri (substantialis & essentialis) contigerit, rescriptum ad lites non redditur absolute irritum, si taciturnitas talis, aut talis falsitas non sit causa concessionis absolute, prout patet ex citato *c. super literis §. inter alios* (nisi causâ concessionis, hic & nunc per ignorantiam, aut simplicitatem tacitâ, vel falsè expressâ, aliud quo ad substantiam rescriptam impetrasset) hoc enim in casu, non tam attendendum est, quid Princeps acturus fuisset, si nulla veri suppressio, aut falsi expressio intervenisset, sed attenditur, quid egerit. Et hinc 1. nullum esset (saltem ope exceptionis) rescriptum, si solutionem petens ex causa donationis & c. debitam,

bitam, ad solutionem hanc faciendam rescriptum impetrasset, petens ex simplicitate, aut per ignorantiam solutionem ex causâ mutui, cum tamen illa ex causâ donationis, venditionis, &c. debeatur. 2. Vitiatur totum rescriptum; si suppressio veri, aut expressio falsi causa sit concessionis rescripti quoad substantiam alterius ab eo, quod impetratum fuisset, si veritas expressa vel falsitas ommissa fuisset, quamvis ex simplicitate, aut per ignorantiam subreptio illa commissa fuisset. Et 3. invalidum etiam est rescriptum tale, in quo impetrando commissa fuit ex simplicitate vel per ignorantiam subreptio, si à Principe V. G. contra sententiâ jam olim ab eo latam impetratum sit, & nulla hujus sententiæ jam olim latæ mentio in tali rescripto fiat, prout patet, tum ex *cit. c. super litteris*, tum ex *c. eum olim. 12. de sent. & re judic.* & ex defectu voluntatis in concedente satis probatur.

§. IV.

An ob subreptionem, qua contingit circa causam non finalem ac Principalem, sed impulsivam tantum, vitientur Rescripta?

Probabilis est Rescriptum quodcumque sive ad lites illud sit, sive Gratiæ, non esse subreptitium, nisi suppressio veritatis vel expressio falsitatis ad rem postulatam per se, & intrinsecè pertinentis contingat circa causam finalem, seu Principalem concessionis, non autem, si contingat tantum circa causam impulsivam, nisi stylus curiæ vel jus veri expressionem specialiter requirat, ut sumitur ex

c. dudum. 14. §. nos igitur. de prebend. in 6. quòd scilicet, in illo casu, non autem in hoc deficiat voluntas concedentis, uti ex relato *c. colligitur*; & quamvis in omni rescripto, saltem tacitè, sub intelligatur ea clausula: *si preces veritate nitantur*, intelligi tamen debet hæc clausula de veritate causæ motivæ, non autem causæ impulsivæ, cum illius veritas moveat, ad rem simpliciter concedendam, vel saltem ad rem certo modo, & cum certis restrictionibus, clausulis, limitationibus, &c. concedendam, non autem veritas hujus, quæ tantum movere potest, ad facilius, citius, & liberalius, &c. rem quæ petitur, concedendam. Colligi autem potest, quòd expressa v. g. veritas in rescripto causa finalis sit, si in aliis rescriptis dependenter à tali causa expressa, res, quæ hic & nunc petitur, concessa fuit, juxta stylum curiæ, & rescribentis consuetudinem; vel si sola & unica aliqua causa expressa fuerit; cum enim non rescribat Pontifex sine causa finali, consequenter, si unica tantum expressa sit, finalis ea esse debet; si verò plures in rescripto causæ positæ sunt, unica tamen tantum vera sit, quæ sola in aliis similibus rescriptis ad concedendum tale rescriptum sufficiens est, hæc unica causa finalis erit, cum pro valore actus, nemini præjudicantis, non tantum in hoc casu, sed in dubio etiam, ubi colligi non potest, utum finalis, an impulsiva causa tantum sit, præsumi debeat; potest tamen etiam ex eo colligi, quòd impulsiva tantum causa aliqua sit, si ad rem postulatam extrinsecè tantum, & mere accidentaliter se causa talis habeat.

§. V. An

§. V.

An vitiatâ unâ parte Rescripti ob subreptionem, vitientur etiam alie partes ejusdem Rescripti?

Si plures partes inter se separabiles rescriptum contineat, sive gratiæ, sive ad lites illud fuerit, & sub-vel obreptio circa causam finalem totius rescripti contingat, totum rescriptum est irritum, sive scienter, & per dolum, sive per ignorantiam, aut simplicitatem sub-vel obreptio contigerit, ex defectu scilicet voluntatis in concedente, concessionem suam huic causæ finali alligante. Si vero contingat subreptio circa unam partem tantum rescripti, & partes separabiles sint, nullum quidem erit rescriptum tale, circa omnes partes, si dolosè mendax fuerit circa causam finalem, aut substantialem expressam preceptor talis (in pœnam scilicet commissæ malitiæ) si partes tamen sint separabiles, & circa unam tantum partem subreptio per ignorantiam & simplicitatem contigit, validum erit rescriptum tale, circa illam partem, circa quam nulla subreptio contigit, tùm quòd utile per inutile vitari non debeat, tùm quòd taliter per ignorantiam aut simplicitatem errans nullam pœnam mereatur, ut dictum. Quin etiam probabile est, si plures gratiæ in eodem rescripto concedantur, ita tamen, ut nulla ab altera dependeat, aut alteri connexa sit, circa quam subreptio dolosè commissæ fuit, quòd rescriptum tale circa gratiam quidem illam, circa quam subreptio commissæ fuit, nullum sit, validum tamen sit circa gratiam illam, nihil cum altera connexam, circa quam nulla fuit com-

missa subreptio; tùm quòd censeantur virtualiter duo rescripta, & tantum unum materialiter, tùm quòd pœnæ extendendæ non sint, ergo etiam si quæ ad partes connexas noceat dolus commissus, non tamen nocebit, quoad partes non connexas argu. *c. si eo tempore 9. h. t. in 6.* nisi illa pars, circa quam dolus commissus non est, habeat se tantum ut accessorium quid ad alteram partem, circa quam dolus commissus est, quæ! Principalis pars habetur *c. consuetus 19. h. t.* cùm cadente Principali cadat etiam accessorium, argu. *Regula. 42. in 6.*

§. VI.

An motus proprius tollat vitium subreptionis in Rescriptis?

Rescripto motu proprio concessio opponi non potest vitium subreptionis ob tacitam veritatem necessariò explicandam *c. si motu proprio 23. de prebend. in 6. & Clement. si Romanus. 4. eod.* nocet autem illi, & nullum facit rescriptum tale, si vitium obreptionis commissum sit circa causam finalem, &c. in hoc enim casu clarè patet, concedentium intentionem deesse, quæ explicatis alligatur, quòd non patet in priore casu, cùm motus proprius non alligetur illis, quæ tacentur, & mereatur liberaliorem explicationem, ut operetur aliquid, Neque tamen motus proprius tollit inhabilitatem Personæ, aut inducit dispensationem circa ætatem V. G. defectum natalium, irregularitatem, incompatibilitatem beneficiorum, &c. uti colligitur, ex *Gloss. in relatum c. si motu V. non ob hoc.* & ex *Gloss. in relatum Clement. V. validum* (cùm motus proprius, quamvis libera-

liberalis explicationis sit, non ampliet tamen, aut extendat Gratiam ultra intentionem concedentis) ita ut in dubio, utrum motus proprius hanc etiam gratiam, quæ V. G. in præjudicium tertii foret, concedat, juxta juris communis dispositionem explicari ille debeat, cum motus proprius tantum vitium subreptionis, nulli præjudicans tollat.

§. VII.

An & quomodo propter errorem qualitatis adjectæ vitentur Rescripta, & obreptitia fiant?

SI error contingat circa qualitatem adjectam per modum demonstrationis non vitatur rescriptum, si de rei substantia constet (quæ enim qualitates Patriæ V. G. Diocæsis, nominis proprii, familiæ, officii, &c. adduntur ad demonstrandam Personam, cui gratia conceditur, vel ad demonstrandam rem, quæ conceditur, non tollunt intentionem concedentis, etiam si vera non sint, sed tantum juvant ad certius rem, vel Personam cognoscendam, ergo si constet de rei substantia, error talis nihil oberit) nisi error talis sit causa finalis, ac principalis concessionis rescripti *c. significante. 34. b. r.* aut redundet in substantiam Personæ, cum certum sit apud omnes, errorem, si substantialis sit, vitare rescriptum: quod si tamen error contingat circa qualitatem, taxationis, seu restrictionis, aut determinationis causâ adjectam, vitatur rescriptum, seu dispositio, quamvis error non sit illius concedendæ causæ, nisi aliud expressè constet de intentione concedentis, uti colligitur

Compend. Pirhing.

ex relato c. significante; cum enim ob deficientem, in tali casu adjectæ taxationis, intentionem Rescribentis, rescriptum nullum sit, si error in taxata qualitate intervenit, consequenter, ubi de contrariâ intentione constat, non oberit admissus error rescripti valori, uti colligitur etiam *ex c. cui 27. de præbend. in 6.*

§. VIII.

De aliis modis sive causis, ob quas Rescripta redduntur invalida, vel suspecta de falsitate?

1. SI rescriptum à Sede Apostolicâ impetratum, manifestum in constructione errorem, seu solæcismum contineat, fidem non meretur illud, sed in totum est invalidum *c. ad audiendam. 11. b. r.* cum enim talia rescripta per manus multorum officialium transeant, legantur, & relegantur, non est verosimile, illos vel errorem non advertisse, vel non emendasse. Ob quam causam nullum etiam est illud rescriptum, quod contra jus commune & communem stylum, seu Praxin Curie Romanæ emanavit, nullâ per clausulam derogantem mentione illius factâ, ut colligitur *ex c. 2. & 5. b. r.*

2. Reici debet rescriptum ad lites concessum tanquam suspectum de falsitate, si per illud omnia eorum, qui rescriptum impetrarunt, negotia tam præsentia, quam futura, unius judicis, vel plurium arbitrio committantur *c. ad hoc. 10. b. r.* ob nimiam scilicet generalitatem, ordinariorum judicum præjudicium, & incertitudinem delegatorum, nisi, salvâ æquitate naturali, in talibus etiam rescriptis concedendis, ex certa scientia, aut ex

E

pleni-

plenitudine potestatis agat Pontifex; aut secunda iussio sive alterum mandatum in casu dubie intentionis, circa modum concessionis insolitum, videatur expectandum, prout iterum colligitur ex *relato significante*.

3. Redditur falsum, vel de falsitate suspectum rescriptum, si in illo Patriarcharum aliquis, Archi-Episcoporum vel Episcoporum, quos Pontifex venerabiles fratres vocare solet, appelletur filius: vel si aliquis ex Regibus aut Principibus, quos filios nominare solet, vocetur frater *c. quàm gravi 6. de crimine falsi*. Ex quo *c.* uti & pluribus aliis, plura etiam alia rescriptorum vitia colligi poterunt, ut in sequentibus apparebit.

SECTIO V.

De usu & executione Rescriptorum, eorumque abusu.

§. I.

Quibusnam personis committi possit, ac debeat executio Rescriptorum Apostolicorum, & ubi eorum executio fieri debeat.

Resp. 1. Executio Rescriptorum in causis, aut negotiis Ecclesiasticis concessorum, quæ à sede Apostolica, ejus Legatis, aut delegatis ab his, emanant, non nisi Personis in Ecclesiastica dignitate constitutis (sive perpetuam hanc habeant, sive temporalem tantum ad nutum revocabilem) aut personatum obtinentibus, vel cathedralium Ecclesiarum Canonicis committi potest ac debet: prout constat ex *c. statutum. 11. h. t. in 6.* (tum ob reverentiam sedis Apostoli-

cæ, tum quod hi censeantur SS. Canonum periti, ut securè illis talia committi possint) si tamen saltem mixti sint hi executores, ita ut jurisdictionem aliquam admixtâ habeant, ad examinandas preces v.g. ad contradictores compescendos &c. & non sint tantum metri executores, quibus nulla jurisdicção commissa est, sed nudum ministerium executionis, aut articulus aliquis non jurisdictionalis, aut talis commissio ex certa scientia concessa esset etiam Clerico simpliciter, uti patet ex *Gloß. in relat. c. statut. v. literarum*. Ordinarii vero inferiores rescriptorum suorum executionem dirigere possunt ad quemvis Clericum, tum quod speciale nihil de his statutum sit in jure communi, tum quod ordinarius suorum Clericorum in Diocesi suâ existentium sufficientem notitiam habere censeatur, ut bene ipsi perspecta sit cuiusvis, ad executionem mandatam exequendam idoneitas. Notandum tamen etiam ex *Tridenti*, quod hoc *Seß. 25. c. 10. de reformatione* statuat, ut præter ordinarios locorum, in singulis Conciliis Provincialibus, aut Diocesanis, aliquot personæ (quatuor saltem in qualibet Diocesi) juxta constitutionem *Bonsacii. 8. in cit. c. statutum*, qualificatæ designentur, quibus, vel eorum substitutis, causæ Ecclesiasticæ à sede Ecclesiastica, vel ejus Legato, aut Nuntio committi possint.

Resp. 2. Causæ, quæ Auctoritate sedis Apostolicæ, vel Legatorum ejus delegantur, non nisi in civitatibus, aut locis insignibus, ubi copia peritorum (juris scilicet) haberi facile potest, cognosci, aut tractari debent, juxta *relatum c. statutum*, ut ex assessorum talium, aut consiliariorum